

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทสถานีอนามัยต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่จังหวัดชายแดนภาคใต้" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัย และศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สุ่มตัวอย่างแบบมีชั้นภูมิได้จำนวนตัวอย่าง 266 แห่ง โดยมีหัวหน้าสถานีอนามัยเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นเอง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของสถานีอนามัย ได้แก่

- ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล
- ข้อมูลปัจจัยจากสภาพแวดล้อมของชุมชน
- ข้อมูลปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ข้อมูลบทบาทของสถานีอนามัยในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ในเรื่อง

- การวางแผนงานด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนเขตรับผิดชอบ
- การให้ความรู้และประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชนเขตรับผิดชอบ
- การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่องสิ่งแวดล้อมในเขตรับผิดชอบ

เครื่องมือดังกล่าวนี้ ได้ถูกตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ผลการศึกษาวิจัย สรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษาวิจัย

5.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

หัวหน้าสถานีอนามัยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 51.1) หัวหน้าสถานีอนามัยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี (ร้อยละ 45.9) โดยมีอายุเฉลี่ย 39.95 ปี หัวหน้าสถานีอนามัยส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 54.1) รองลงมานับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 45.5) หัวหน้าสถานีอนามัยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาสูงสุดต่ำกว่าระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 71.1) หัวหน้าสถานีอนามัยส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่รับราชการระหว่าง 11 - 20 ปี (ร้อยละ

44.4) ระยะเวลาบริหารราชการโดยเฉลี่ย 18.2 ปี หัวหน้าสถานีนอนามัยส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คู่ (ร้อยละ 79.3)

5.2 ปัจจัยจากสภาพแวดล้อมของชุมชน

ความร่วมมือของชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของสถานีนอนามัย ที่ศึกษาส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับสถานีนอนามัยในระดับปานกลาง (ร้อยละ 76.3) ศาสนาหลักของชุมชนคือศาสนาอิสลาม อาชีพหลักของชุมชนทำสวนยางพารา สถานีนอนามัยที่ศึกษาสัดส่วนมากที่สุดมีจำนวนประชากรที่อยู่ในเขตรับผิดชอบอยู่ระหว่าง 2,001 - 4,000 คน (ร้อยละ 49.2) จำนวนประชากรโดยเฉลี่ย 3,201 คน มีจำนวนครัวเรือนที่อยู่ในเขตรับผิดชอบอยู่ระหว่าง 301 - 600 ครัวเรือน (ร้อยละ 45.9) จำนวนครัวเรือนโดยเฉลี่ย 582 ครัวเรือน สถานีนอนามัยที่ศึกษาสัดส่วนมากที่สุดมีจำนวนหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบอยู่ระหว่าง 4 - 6 หมู่บ้าน (ร้อยละ 56.0) โดยเฉลี่ยมีจำนวนหมู่บ้าน 4 หมู่บ้าน ระดับการศึกษาของประชาชนในชุมชน พบว่า ระดับการศึกษาการศึกษาของประชาชนส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 93.2) รองลงมา มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 6.8)

5.3 ปัจจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ความรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อม พบว่า หัวหน้าสถานีนอนามัยได้คะแนนความรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยเฉลี่ย 8.7 คะแนน หัวหน้าสถานีนอนามัยหรือเจ้าหน้าที่ในสถานีนอนามัยส่วนใหญ่ ไม่ได้รับการอบรมเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 81.2) และส่วนใหญ่ต้องการได้รับการอบรมเรื่องสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 85.3) หัวหน้าสถานีนอนามัยหรือเจ้าหน้าที่ในสถานีนอนามัยได้ไปศึกษาดูงานเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพียงร้อยละ 4.5 และส่วนใหญ่ไม่ได้ไปศึกษาดูงานเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 95.5) หัวหน้าสถานีนอนามัยหรือเจ้าหน้าที่ในสถานีนอนามัยได้ไปเข้าร่วมประชุมเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพียงร้อยละ 13.2 และส่วนใหญ่ไม่ได้ไปเข้าร่วมประชุมเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ 86.8) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า สถานีนอนามัยที่ศึกษาส่วนใหญ่คิดว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็นมาก (ร้อยละ 78.6) แหล่งที่สถานีนอนามัยได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ เอกสารวิชาการ (ร้อยละ 34.6) รองลงมา คือ โทรทัศน์ (ร้อยละ 28.6) สถานีนอนามัยที่ศึกษาส่วนใหญ่มีระดับในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 50.4) การรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า หัวหน้าสถานีนอนามัยส่วนใหญ่ได้คะแนนการรับรู้บทบาทในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมตั้งแต่ 8 - 11 คะแนน (ร้อยละ 69.9) โดยเฉลี่ยได้คะแนน 9.3 คะแนน

5.4 บทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

พบว่า สถานีอนามัยที่มีคะแนนบทบาทต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนตั้งแต่ 39 - 59 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 51.2 สถานีอนามัยที่มีคะแนนบทบาทต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนตั้งแต่ 60 คะแนนขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 24.4 สถานีอนามัยที่มีคะแนนบทบาทต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนตั้งแต่ 38 คะแนนลงไป คิดเป็นร้อยละ 24.4 โดยเฉลี่ยได้คะแนน 48.43 คะแนน

ตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่มีผลต่อตัวแปรตาม ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มี 3 ตัว ได้แก่

1. การรับรู้บทบาทในงานด้านสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าสถานีอนามัย พบว่า สถานีอนามัยที่มีหัวหน้าสถานีอนามัยมีคะแนนการรับรู้บทบาทในงานด้านสิ่งแวดล้อมสูง จะทำให้คะแนนบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัยนั้นสูงกว่า สถานีอนามัยที่มีหัวหน้าสถานีอนามัยมีคะแนนการรับรู้บทบาทในงานด้านสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า
2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของสถานีอนามัย พบว่า สถานีอนามัยที่มีคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมสูงจะทำให้คะแนนบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัยนั้นสูงกว่า สถานีอนามัยที่มีคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า
3. เพศของหัวหน้าสถานีอนามัย พบว่า สถานีอนามัยที่มีหัวหน้าสถานีอนามัยเป็นเพศชาย จะทำให้คะแนนบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัยนั้นน้อยกว่า สถานีอนามัยที่มีหัวหน้าสถานีอนามัยเป็นเพศหญิง หัวหน้าสถานีอนามัยผู้หญิงจะมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากกว่าหัวหน้าสถานีอนามัยผู้ชาย

อภิปรายผลการวิจัย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัย

การรับรู้บทบาทในงานด้านสิ่งแวดล้อมของหัวหน้าสถานีอนามัย พบว่า สถานีอนามัยที่มีหัวหน้าสถานีอนามัยมีคะแนนการรับรู้บทบาทในงานด้านสิ่งแวดล้อมสูง จะทำให้คะแนนบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัยนั้นสูงกว่า สถานีอนามัยที่มีหัวหน้าสถานีอนามัยมีคะแนนการรับรู้บทบาทในงานด้านสิ่งแวดล้อมต่ำกว่า

อธิบายเหตุผล ได้ว่าการปฏิบัติงานของสถานีอนามัยเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้น บุคลากรในองค์กรโดยเฉพาะหัวหน้าสถานีอนามัย จะต้องรู้และเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อมเป็น

อย่างไรก็ตาม สถานีอนามัยมีบทบาทอย่างไรบ้างจึงจะทำงานได้ถูกต้องและแนะนำให้ความรู้ประชาชน ในชุมชนของตน ตลอดจนเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานอื่น ๆ และการรับรู้บทบาทในงานสิ่งแวดล้อมของ หัวหน้าสถานีอนามัยนี้ ยังอาจสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่ในสถานีอนามัย ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นสถานีอนามัยที่มีหัวหน้าสถานีอนามัยมีคะแนนการรับรู้บทบาทในงานด้าน สิ่งแวดล้อมสูง จะทำให้คะแนนบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัยนั้นสูง กว่า สถานีอนามัยที่มีหัวหน้าสถานีอนามัยมีคะแนนการรับรู้บทบาทในงานด้านสิ่งแวดล้อมต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุตติมา คูหาทอง (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การรับรู้และการปฏิบัติตามบทบาทในงานอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว ของแม่ตัวอย่างที่อบรมแล้วในจังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้บทบาทและการ ปฏิบัติตามบทบาทมีความสัมพันธ์ทางบวก

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของสถานีอนามัย พบว่าสถานีอนามัยที่มีคะแนน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมสูงจะทำให้คะแนนบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ของสถานีอนามัยนั้นสูงกว่า สถานีอนามัยที่มีคะแนนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมน้อย กว่า

อธิบายเหตุผล ได้ว่าการปฏิบัติงานของสถานีอนามัยเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่องสิ่งแวดล้อมนั้น เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยโดยเฉพาะหัวหน้าสถานีอนามัย จะต้องอาศัย ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ในเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะข้อมูลข่าวสารในด้านสุขภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ประกอบการจัดวางแผนงานในหน่วยงานและในเขตพื้นที่รับผิดชอบ การให้ความรู้และการ ประชาสัมพันธ์กับประชาชนในชุมชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบตลอดจนเป็นหน่วยงานที่ให้ความรู้และ เป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ดังนั้นสถานีอนามัยที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม มากและบ่อยกว่าจึงมีโอกาสที่จะนำความรู้จากข้อมูลข่าวสารไปใช้ในการปฏิบัติงานได้มากกว่า จึงทำให้คะแนนบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีอนามัยนั้นสูงกว่า สถานี อนามัยที่มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฟาร์รุ่ง มีอุดร (2539 : 83) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน : กรณีศึกษาประชาชนในองค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนา ภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมต่างกัน จะมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนต่างกัน กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่าง ที่มีการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมมาก มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารทางด้านสิ่งแวดล้อมน้อยตามลำดับ

เพศของหัวหน้าสถานีนามัย พบว่า สถานีนามัยที่มีหัวหน้าสถานีนามัยเป็นเพศหญิงจะมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนมากกว่าสถานีนามัยที่มีหัวหน้าสถานีนามัยเป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกரியงค์ดี หลิวจันทร์พัฒนา (2541 : 107) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานีนามัย สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า เพศหัวหน้าสถานีนามัยมีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของสถานีนามัย คือ เพศหญิงมีผลต่อการปฏิบัติงานของสถานีนามัยมาก ส่วนเพศชายมีผลต่อการปฏิบัติงานน้อย แต่แตกต่างกับผลการศึกษาของ ฟารุ่ง มีบุตร (2539 : 80) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน : กรณีศึกษาประชาชนในองค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า เพศชายมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชนมากกว่าเพศหญิง

เพศหญิงมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัยได้มากกว่าเพศชาย อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติงานของสถานีนามัยเกี่ยวกับการวางแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม และการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในเรื่องสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นงานที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน ความขยัน ความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน ความอดทน ต้องใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติงานซึ่งบางครั้งต้องทำงานจำเจ โดยเฉพาะงานด้านการให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์เรื่องสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน ซึ่งเพศหญิงจะทำงานได้ดีกว่าเพศชายซึ่งไม่ชอบทำงานจำเจ ชอบงานที่ทำหาย ความอดทนจะน้อยกว่าเพศหญิง ดังนั้นสถานีนามัยที่มีหัวหน้าสถานีนามัยที่เป็นเพศหญิงจึงมีบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดีกว่าสถานีนามัยที่มีหัวหน้าสถานีนามัยที่เป็นเพศชาย

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย

อายุของหัวหน้าสถานีนามัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกரியงค์ดี หลิวจันทร์พัฒนา (2541 : 110) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานีนามัย สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า หัวหน้าสถานีนามัยที่มีอายุมากไม่ได้บ่งบอกถึงประสิทธิผลของการทำงานมาก และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฟาอิชะ โต๊ะโยะ (2538 : 66) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขภาพหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานกิจกรรม

สุขาภิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล

ศาสนาของหัวหน้าสถานีนามัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของ ฟาอิซ๊ะ โตะโยะ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขาภิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลที่นับถือศาสนาพุทธ มีผลการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขาภิบาลหลักอยู่ในระดับดีมากกว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลที่นับถือศาสนาอิสลาม

ระดับการศึกษาของหัวหน้าสถานีนามัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์พัฒนา (2541 : 111) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานีนามัย สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า ไม่ว่าหัวหน้าสถานีนามัยที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือต่ำกว่าปริญญาตรี ต่างไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของสถานีนามัย แต่แตกต่างกับผลการศึกษาของ ฟาอิซ๊ะ โตะโยะ (2538 : 63 – 64) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขาภิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล พบว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรมีผลการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขาภิบาลหลักอยู่ในระดับดีมากกว่า เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบลที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี

ระยะเวลาที่รับราชการของหัวหน้าสถานีนามัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฟาอิซ๊ะ โตะโยะ (2538 : 66) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขาภิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล พบว่า อายุราชการไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขาภิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล แต่แตกต่างกับผลการศึกษาของ ไพเราะ ไตรติลานันท์ (2534 : 102) พบว่า อายุราชการของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสถานีนามัย จังหวัดฉะเชิงเทรา มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานด้านคุณภาพของงานสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม

สถานภาพสมรสของหัวหน้าสถานีนามัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์พัฒนา (2541 : 112) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานีนามัย สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า ไม่ว่าหัวหน้าสถานีนามัยที่มีสถานภาพโสด ม่าย หย่าร้าง หรือคู่ ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานที่ต่างกัน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฟาอิซ๊ะ โตะโยะ (2538 : 66) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขาภิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล พบว่า สถานภาพสมรสไม่มีความสัมพันธ์กับ

ผลการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขภาพิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล แต่แตกต่างกับผลการ
ศึกษาของ **ทัศนีย์ ศรีจันทร์** (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การปฏิบัติงานของหัวหน้าสถานีอนามัยต่องานโภชนาการของสถานีอนามัย จังหวัดลำปาง พบว่า
สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับผลงานโภชนาการของสถานีอนามัยคือ สถานภาพสมรสที่เป็น
โสดส่วนใหญ่จะมีปริมาณงานอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ผู้ที่มีสถานภาพสมรสคู่จะมีปริมาณงานอยู่ใน
เกณฑ์ดีมาก

ความร่วมมือของชุมชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชนของสถานีอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **ฟาอิซ๊ะ โต๊ะโยะ** (2538
: 63 – 64) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขภาพิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
ตำบล พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขภาพิบาล
หลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล แต่แตกต่างกับผลการศึกษาของ **เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์
พัฒนา** (2541 : 109) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานี
อนามัย สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า ความร่วมมือของชาวบ้านมีความ
สัมพันธ์กับผลปฏิบัติงานของสถานีอนามัยในทิศทางบวก คือ ถ้าเขตพื้นที่ที่มีชาวบ้านให้ความ
ร่วมมือน้อย ผลงานของสถานีอนามัยจะน้อย ถ้าชาวบ้านให้ความร่วมมือมาก ผลงานของ
สถานีอนามัยจะมาก

ศาสนาหลักของชุมชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชนของสถานีอนามัย ซึ่งแต่แตกต่างกับผลการศึกษาของ **เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์พัฒนา**
(2541 : 106) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานีอนามัย สังกัด
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า ศาสนาที่ชาวบ้านนับถือมีความสัมพันธ์กับผลปฏิบัติ
งานของสถานีอนามัยในทิศทางบวก คือ ถ้าชาวบ้านในเขตพื้นที่สถานีอนามัยรับผิดชอบนับถือ
ศาสนาอิสลามจะทำคะแนนผลงานได้น้อย ถ้าชาวบ้านนับถือศาสนาพุทธจะทำคะแนนผลงานได้
มาก และแตกต่างกับผลการศึกษาของ **ฟาอิซ๊ะ โต๊ะโยะ** (2538 : 72) ได้ศึกษาปัจจัยที่
มีผลต่อการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขภาพิบาลหลักของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล พบว่า ชุมชนที่
นับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาหลัก มีผลการปฏิบัติงานกิจกรรมสุขภาพิบาลหลักของเจ้าหน้าที่
สาธารณสุขตำบลอยู่ในระดับดี มากกว่าชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นศาสนาหลัก

อาชีพหลักของชุมชน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมใน
ชุมชนของสถานีอนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ **เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์พัฒนา**
(2541 : 114) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานีอนามัย สังกัด

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า อาชีพของชาวบ้านไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของสถานีนามัย

จำนวนประชากร จำนวนหลังคาเรือน จำนวนหมู่บ้าน พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อภัสรา วงศ์สัมพันธ์ชัย (2538 : 105) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบลในจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า จำนวนหมู่บ้าน , จำนวนประชากร ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานอนามัยแม่และเด็กและซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์พัฒนา (2541 : 113 - 114) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานีนามัย สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า จำนวนประชากร จำนวนหลังคาเรือน จำนวนหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของสถานีนามัย

ระดับการศึกษาของชาวบ้านส่วนใหญ่ พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกรียงศักดิ์ หลิวจันทร์พัฒนา (2541 : 114) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการปฏิบัติงานในสถานีนามัย สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา พบว่า ระดับการศึกษาของชาวบ้านไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของสถานีนามัย

ความรู้ในเรื่องสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สถานีนามัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของ ฟ้ารุ่ง มีอุตร (2539 : 100) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน : กรณีศึกษาประชาชนในองค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า ความรู้ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน

ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมของเจ้าหน้าที่สถานีนามัย พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนของสถานีนามัย ซึ่งแตกต่างกับผลการศึกษาของ ฟ้ารุ่ง มีอุตร (2539 : 82) ซึ่งได้ศึกษาบทบาทของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน : กรณีศึกษาประชาชนในองค์กรชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน จังหวัดขอนแก่น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาก จะมีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อมชุมชนมากกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อย

จากผลการวิจัยนี้ ทำให้ทราบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทสถานีอนามัยต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ การรับรู้บทบาทของหัวหน้าสถานีอนามัย การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมของสถานีอนามัย และเพศของหัวหน้าสถานีอนามัย